

מוסדות
**דרכי
תורה**

בנשיאות מרן הגאון
רבי **אשר וייט שליט"א**

שיעור מרן הרב שליט"א

קונטרס שבועי

אגדה

יישר כחך ששברת

הלכה

שבירת חלוחות

פרשת כי תשא תשע"ט

שנה כ"א – קובץ י"ח [תרע"ז]

יו"ל ע"י מכון "מנחת אשר"

כל הזכויות שמורות

עריכה והוצאה לאור ע"י

מכון "מנחת אשר"

להפצת תורתו של

מו"ר הגאון רבי אשר וייס שליט"א

רחוב אהרון אשכולי 109

ירושלים

המען למכתבים:

ת.ד. 23170

Email: minchatasher1@gmail.com

קול צהלה ורנה שפתנו אז תרננה

ברגשי גיל ושמחה משגרים אנו ברכת מזלא טבא
קדם מורינו ורבינו מורה דרכינו ומאיר נתיבותינו
כבוד רבינו מרן הגאב"ד שליט"א

לרגל השמחה במעונו בשמחת נישואי נכדו
החתן המופלג והמצויין
הרב גבריאל שמעון וקסלשטיין נ"ו
בן חתנו חביבו הרב הגאון ר' דוד שליט"א
ראש כולל רבבות אפרים
עב"ג בת הרב הגאון ר' יצחק קסטלניץ שליט"א
ר"מ בישיבת באבוב בני ברק

ויה"ר שיזכה רבינו מרן שליט"א וכל המחותנים שליט"א
לראות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח
עדי נזכה להבטחת הנביא (ישעיהו ס"ב ה')
"ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיד" בב"א.

המברכים מכל לב

הנהלת המוסדות

רבנן ותלמידהון

פרשת כי תשא

שבירת הלוחות

"ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות ויחר
אף משה וישלך מידיה את הלוחות וישבר אותם תחת הר" (ל"ב
י"ט).

הנה יש לעיין בשבירת הלוחות ע"י משה רבינו, הלא לכאורה היה בזה לאו ד"לא
תעשון כן לה' אלקיכם" (דברים י"ב ד') דהלא המוחק או המאבד כתבי הקודש עובר
בלאו זה כמבואר במכות כ"ב ע"ב וברמב"ם פ"ו ה"א מיסודי התורה, וכי גרע לוחות
הברית שמעשה אלקים היו ובאצבע אלוקים נכתבו מספר תורה או ספר נביא.

וי"ל בזה כמה דרכים:

א. הרי אמרו בשבת קט"ז ע"א ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה
שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים וכו' הרי שציוה הקב"ה למחוק שמו הגדול ית'
כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, ור' ישמעאל שם דן מזה ק"ו שאין מצילין ספרי
מינים מן הדליקה עי"ש, וא"כ דן מרע"ה ק"ו שמותר למחות שמו הגדול הק' כדי
לעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. וכיוצא בדבר מצינו במכות י"א ע"א
"בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא בעי למשטפא לעלמא אמר מהו לכתוב שם
אחספא ומישדא בתהומא דליקו אדוכתיה ליכא דאמר ליה מידי אמר כל היודע דבר
זה ואינו אומרו יחנק בגרונו נשא אחיתופל ק"ו בעצמו אמר ומה לעשות שלום בין
איש לאשתו אמרה התורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים לכל העולם כולו
לא כל שכן א"ל שרי כתב שם אחספא שדי אתהומא נחת וקם אדוכתיה", הרי שגם
דוד דן ק"ו זה להלכה.

ועיין עוד בספר חסידים סעיף קל"ח "איך יתכן למשה לשבר את הלוחות
הכתובים באצבע אלקים אלא לתקנת ישראל עשה אמר מוטב שאהיה חייב ואל יהיו
כל ישראל חייבים וכיון שחרה אפו לשם שמים הסכים עמו הקב"ה ואמר לו יישר כחך
ששברת".

שבירת הלוחות

ב. כבר כתבו גדולי האחרונים דמותר לעבור אף בחטא גילוי עריות שדינה יהרג ואל יעבור בשביל "הצלת כל ישראל" כמבואר במהרי"ק סי' קס"ז ובנוב"י תנינא יו"ד קס"א, והנוב"י דחה שם את דעת הבית יעקב דמותר לאשת איש למסור עצמה לזנות כדי להציל קבוצת אנשים, אך כתב דאסתר ויעל אשת חבר הקיני עשו כן משום הצלת כל ישראל עי"ש. ואם ג' עבירות החמורות הותרו להצלת כלל ישראל ה"ה וק"ו לאיסור מחיקת ה'.

ומשה ידע ברוח קדשו דהצלת כל ישראל תלויה בשבירת הלוחות, וכמבואר (שמו"ר מ"ג א') "למה הדבר דומה לשר ששלח לקדש אשה עם הסרסור הלך וקלקלה עם אחר, הסרסור שהיה נקי מה עשה נטל את כתובתה מה שנתן לו השר לקדשה וקרעה, אמר מוטב שתדון כפנויה ואל תדון כאשת איש" עי"ש. (וגם בדרך זו מתיישבת סוגית הגמ' במכות דדוד הקיל במחיקת ה' כדי להציל כל העולם כולו).

ג. הנה אמרו חז"ל דמשה לא שבר את הלוחות עד שראה שפרחו האותיות (עיין פרדר"א מ"ה, וירו' תענית כ"ג ע"א, וילקו"ש תשא רמז שצ"ג) וכיון שפרחו האותיות שוב אין לאו דלא תעשון כן לה' אלקיכם, (ובירושלמי מבואר שם דלאחר שפרחו האותיות נפלו הלוחות מידי של משה מחמת כובדן דהאותיות הן הם שנשאו את הלוחות עי"ש, אך בדברי חז"ל במס' שבת דף פ"ז מבואר דמשה שבר את הלוחות מדעתו וכ"ה בדעת אמוראים נוספים בירושלמי שם ובמקומות רבים בדברי חז"ל.

והנה בשבת קט"ז ע"א נסתפקו בגויל שבין פרשה ופרשה ושלמעלה ולמטה אם יש בו קדושת ס"ת ומצילין אותו מן הדליקה ואף במקום האותיות אינו קדוש אלא אגב האותיות אבל שלמעלה ולמטה אפשר דיש בו קדושה בפנ"ע, ולפי"ז נראה דלאחר שפרחו האותיות מן הלוחות שוב אין איסור במקום האותיות אך באבן שבין שורה לשורה יש לעיין.

אך באמת אפשר דלא היה כלל מקום פנוי בלוחות דהלא בירושלמי סוטה ל"ו ע"א נחלקו כמה דברות היו בכל לוח, חמשה או עשרה או עשרים או ארבעים עי"ש, ובירושלמי שקלים ט"ז ע"א מבואר דבין שורה לשורה היו כתובים דקדוקי תורה, וא"כ אפשר דלא היה כלל מקום פנוי בלוחות וכ"ז בדרך נס היה, וא"כ לאחר שפרחו האותיות פקע קדושתן, ואפשר עוד דכשם שמקום הכתב בספר תורה אינו קדוש

שבירת הלוחות

אלא אגב האותיות כיון שללא הקלף נמצא אותיות פורחות באויר, ה"נ בחקיקה שבלוחות הוי האבן שסביב לאות כקלף שתחת לאות דללא היקף הגויל שסביב לחקיקה אין כאן כתב כלל, ודו"ק בזה.

אך באמת נראה פשוט דשברי לוחות קדושה יתירה היתה בהם אף לאחר שפרחו אותיותיהן דכי בכדי הונחו בארון העדות בקדש הקדשים אלא בודאי קדושה יתירה היתה בהם, אלא שאין כל הכרח שגם איסור לא תעשון היה בהם, דשמא לאו בקדושה תליא מילתא.

ד. ויש לומר בזה עוד, דהלא אמרו חכמים (עירובין ל"ב ע"א) ניחא ליה לחבר ליעבד איסורא זוטא ולא ליעבד ע"ה איסורא רבא, ובתוס' שם כתבו בשני דרכים לחלק בין הלכה זו למש"כ בשבת דף ד' דאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך, ותירצו בשני דרכים. א: כאשר החוטא פושע אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה. ב: כאשר החבר הוא זה שגרם לחטא חבירו עליו לעשות איסור קל כדי להציל חבירו שלא יחטא על ידו.

ולכאורה ני"ד תלוי בשני תירוצים אלה, דמצד אחד ודאי שעושי העגל חטאו במעשיהם, אך מאידך אפשר שמשה גרם להם לחטוא וכמבואר בדברי רש"י בפרשתינו (ל"ב א') "וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר, כי כשעלה משה להר אמר להם בסוף מ' יום אני בא בסוף שש שעות, כסבורים הם שאותו היום שעלה מן המנין הוא, והוא אמר להם שלימים" הרי דמשה נשא באשמה מסויימת לטעות העם, ואפשר דמשו"כ עבר באיסורא קלילא כדי להציל את העם מעבירה גדולה.

ופשוט דחטא העגל שהוא אביזריהו דעבו"ז חמור מאיסור מחיקת ה' דהוי לאו בעלמא, ועוד דמצוה דרבים לעולם דינו כאיסורא רבא כמבואר בתוס' שם, ודו"ק בכ"ז.

ה. ובגוף השאלה איך שבר מרע"ה את הלוחות לכאורה היה נראה דהלא נביא רשאי לעקור דבר מה"ת אף בקום ועשה בהוראת שעה למיגדר מילתא כמבואר ביבמות דף צ' ע"ב, ומי לנו גדול ממשה רבינו אב לנביאים לקודמים לפניו ולבאים אחריו ששבר את הלוחות למיגדר מילתא בדרך מוסר ותוכחה למען ישמעו וייראו.

שבירת הלוחות

אך באמת זה אינו דאין כח ביד הנביא אלא כשהוא מנבא לעשות כן בשם ה', ומשה הרי עשה כן מדעתו ולא בנבואה, וז"פ.

ב

והנה בדברי הרמב"ם מצינו לכאורה סתירה בגדר איסור זה, בפ"ו מיסוה"ת ה"א כתב "כל המאבד שם מן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקב"ה לוקה מן התורה שהרי הוא אומר בעבודת כוכבים ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלקיכם". ושם בהלכה ז' הוסיף "הסותר אפילו אבן אחת דרך השחתה מן המזבח או מן ההיכל או משאר העזרה לוקה שנאמר בעבודת כוכבים כי את מזבחותם תתוצון וכתוב לא תעשון כן לה' אלקיכם. וכן השורף עצי הקדש דרך השחתה לוקה שנאמר ואשריהם תשרפון באש וכתוב לא תעשון כן לה' אלקיכם".

ולמדנו מדבריו דעובר בלאו זה בג' אופנים, מאבד או מוחק את השם הגדול ית', נותץ אבן מאבני המזבח ההיכל והעזרה, ושורף עצי הקדש. וג' אלה ילפינן מקרא, דהתורה אמרה לא תעשון כן לה' אלקיכם" כנגד ג' ציונים שנצטוו לגבי עבו"ז, ואבדתם את שמם, ואת מזבחותיהם תתוצון, ואת אשריהם תשרפון באש. הרי דרך בהקדש ושמות הקודש עובר בלאו זה. ובפ"א מבית הבחירה הי"ז כתב "וכן הנותץ אבן אחת מן המזבח או מכל ההיכל או מבין האולם ולמזבח דרך השחתה לוקה שנאמר ונתצתם את מזבחותם וכו' לא תעשון כן לה' אלקיכם" הרי לן שיטת הרמב"ם דלא נאמר לאו זה אלא בשמות הקדושים ובביהמ"ק בלבד (אלא דבהלכות בית הבחירה לא כתב אלא הנוגע להלכות המקדש משא"כ ביסוה"ת שם כתב כל אופני איסור זה וז"פ).

אך בפרטי המצוות שבריש יסוה"ת מצוה ח' כתב "שלא לאבד דברים שנקרא שמו עליהם" ומלשון זה יש לדייק דכל שנקרא שמו עליו הוי בכלל, אך עדיין יש מקום לומר דאין הכונה אלא לקדשי המקדש ורק בהם נאמר שנקרא שמו עליהם, ובא לרבות כלי המקדש ובגדי כהונה וכדו', אך בסהמ"צ ל"ת ס"ה כתב דנצטוינו שלא לאבד "בתי עבודת הא-ל", ואף אם נתעקש גם בזה לומר דאין כונתו אלא לבתי מקדשות שבישראל בלבד ואין כוונתו לעבודת ה' הכללית אלא לעבודת המקדש בלבד, הרי כתב במנין המצוות שם "שלא לאבד בית המקדש או בתי כנסיות או בתי

שבירת הלוחות

מדרשות" הרי כתב להדיא דגם בתי כנסיות ובתי מדרשות בכלל, ודבריו נראים כסותרים אלה את אלה.

והנראה לענ"ד בדעת הרמב"ם עפ"י מה שביארתי במק"א (עיין מנח"א בראשית סי' מ"ד אות ד') יסוד גדול בתורתו של הנשר הגדול לבית המיימוני, דיש שהבינו חז"ל במצוות התורה דאף שעיקר המצוה עשה או ל"ת ניתנה רק על ענין ואופן מסויים, מ"מ כלולים בו גם ענינים ואופנים נוספים שאף הם מה"ת אלא שאין לוקים עליהם ואינם מצוות עשה ממש והבאתי לכך מקורות שונים עי"ש, ונראה כך גם בני"ד, דאף שאין לוקין על לאו זה אלא בהני ג' דברים שכתב הרמב"ם בפ"ו מיסוה"ת מ"מ אסור מה"ת לנתוץ כל בית המיוחד לעבודת הא-ל ואף בתי כנסיות ובתי מדרשות בכלל ודו"ק.

ויש מן הראשונים שכתבו להדיא דיש בזה איסור תורה ממש במרדכי מגילה סי' תתכ"ו ו"ולכך אסור לנתוץ דבר מבית הכנסת דתניא בספרי מנין לנותץ אבן מן ההיכל או מן המזבח ומן העזרה שהוא בל"ת ת"ל ונתצתם את מזבחותם לא תעשון כן לה' אלקיכם" (וע"ע ביראים שס"ו "שלא למחוק ולא לחתוך ולא לשבר דבר קדושה", וצ"ע).

וכבר נסתפק הפמ"ג בסי' קנ"ב א"א סק"ו אם איסור נתיצת ביהכ"נ הוי מה"ת או מדרבנן, והעיר דכיון דקדושת ביהכ"נ הוי מדרבנן איך יהיה איסור נתיצת מה"ת, אך כתבו בשו"ת דברי חיים ח"א סי' ג' ובבית שלמה ח"א סי' כ"ב דלאו הא בהא תליא דאף אם קדושת ביהכ"נ דרבנן הוא מ"מ הוי בית עבודה להקב"ה והוי בכלל "שנקרא שמו עליו" והשכינה שורה בו ומשו"כ חל עליו איסור לא תעשון כן וז"פ.

ומ"מ מבואר דנחלקו הראשונים אם יש איסור תורה באיבוד בתי כנסיות ומדרשות בתי מקדש מעט.

ג

והנה מלבד מה שנחלקו בבתי כנסיות ומדרשות אם יש בהם לאו זה מצינו עוד שדנו בכע"ז בכמה ענינים:

ה

שבירת הלוחות

א. ההורג בהמת קדשים עובר בלא תעשון כן, כך מבואר בעבודה זרה י"ג ע"ב ושם אמרו "המקדיש בהמה בזמן הזה בהמה תיעקר...איזהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאליה... ונשויא גיסטרא, אמר אביי אמר קרא ונתצתם את מזבחותם, לא תעשון כן לה"א, רבא אמר מפני שנראה כמטיל מום בקדשים", הרי לן בדברי אביי דעובר על לא תעשון כן, ועי"ש בר"ן דכל המאבד דבר של גבוה עובר בלאו זה, אך לא מצינו הלכה זו בדברי הרמב"ם במשנה תורה, ונראה דהרמב"ם נקט דרבא חולק על אביי בזה והלכה כרבא לעולם לגבי אביי מלבד יע"ל קג"ם, ולכן דחה שיטה זו מן ההלכה.

ב. הקורע בגדי כהונה כתב המנ"ח במצוה ק"א דמלבד לאו דכתיב במעיל "לא יקרע" עובר נמי על לא תעשון כן כמו השורף עצי הקדש עי"ש, אך לפי המבואר אין זו מילתא דפשיטא דלכאורה נראה מדברי הרמב"ם דרק הני תלתא דרמיזי בקרא עובר עליהם, אך מאידך יש סברא גדולה לומר דה"ה כל דבר דהוי הקדש ממש עובר עליו, אמנם מהשמטת הרמב"ם הא דההורג בהמת קדשים אף דכתיב בש"ס נראה דבדוקא נקט הני תלתא ולא זולתם, אך אפשר דלא הוי לאו גמור מ"מ איסור דאורייתא, ודו"ק בכ"ז כי קצרתי.

ג. האוכל הקדש שלא כמצותו, כתב במשנת חכמים מצוה ג' (והמנ"ח הביא מקצת דבריו שם) דעובר בלא תעשון כן, כיון דלגבי הקדש הוי כמאבדו אף שהוא נהנה ממנו, עי"ש. ואף דכתב הרמב"ם גם בהל' יסוה"ת וגם בהלכות ביהב"ח שם דאינו עובר אלא בדרך השחתה, נקט במשנ"ח דאינו בא אלא לאפוקי סתירה לצורך בנין וכגון דיש בו תיקון וצורך ההקדש דכבר כתב המרדכי במגילה שם "דההיא נתיצה בנין מיקרי", אבל אכילת ההקדש שלא כדין הוי השחתה לגבי הקדש עי"ש.

אך יותר נראה דאינו עובר אלא בדרך השחתה ממש וכהני דנצטוינו לעשות בעבו"ז לנתוץ את מזבחותיהם, לאבד את שמם, ולשרוף את אשיריהם ואין האוכל בלאו זה. וכך מבואר להדיא בדברי המאירי במכות כ"ב ע"א "המכלה ממון הקדש במזיד שלא בדרך הנאה, יראה מכאן שהוא לוקה ואזהרתו מ'ואשריהם תשרפון באש לא תעשון כן לה"א, ולא ראיתי לאחד מן המחברים שיזכירם במנינו", הרי לן להדיא דאף דנקט המאירי שלא זה נאמר בכל ממון הקדש ותמה על מוני המצוות שלא כתבו כן, מ"מ כתב דאינו עובר אלא המכלה שלא בדרך הנאה, ודו"ק.

שבירת הלוחות

ד. הסותר סוכת מצוה בחג, כתב האבני נזר באו"ח סי' ל"ד דעובר בלא תעשון כן עי"ש, והדברים דברי חידוש הם, דאף אם נאמר דעובר בלאו זה לא רק בהקדש ממש אלא אף בבתי כנסיות ובתי מדרשות אין זה אלא משום שנקראו מקדש מעט (מגילה כ"ט ע"א) כמבואר במרדכי מגילה שם ולא בסוכה, אך מאידך יש לטעון דסוכה עדיפה דאיתקש לחגיגה ומהיקש זה למדנו דאסור בהנאה מה"ת (סוכה ט' ע"א) וא"כ אפשר דדינו כהקדש אף לענין איסור נתיצה, עי"ש ואכמ"ל.

ה. והנה כתב הרמ"א בסי' קנ"ב "אסור לנתוץ דבר מביהכ"נ אא"כ עושה ע"מ לבנות" וכתב שם המגן אברהם בשם מהר"ם פדואה סי' ס"ה דאין איסור זה נוהג בבית הכנסת אלא במה שמחובר ולא בתלוש, וחידוש יש בדבר דהלא חזינן בבית המקדש גופא דנוהג איסור זה אף בעצי הקדש התלושים כמבואר ברמב"ם שם ביסוה"ת, ובודאי מסתבר דה"ה בכלי המקדש, ולמה נחלק בין תלוש למחובר בבית הכנסת, ונראה דשאני כלי המקדש דכולם מפורשים בתורה ויש בהם קדושת כלי שרת והוי כמקדש גופא, (ושיטת הרמב"ם שכלי המקדש אף נכללו במצות ועשו לי מקדש דמקדש כולל גם כלי המקדש עיין בסהמ"צ מ"ע כ' והארכתי בזה במנחת אשר לשמות סי' מ"ח), משא"כ בבית הכנסת שהתלוש שבו דהיינו כסאות ושלחנות וכדו' אינם חלק מעצם בית הכנסת וקדושתו ואינם אלא לנוחיות המתפללים.

אך בשו"ת חת"ס או"ח סי' ל"ב וחזו"מ סי' צ"ה נקט דבאמת יש אף באלה איסור גמור דלא תעשון כן, וכל כונת המג"א ומהר"ם פדואה אינו אלא לומר שאין איסור זה נוהג במוציא חפצי ביהכ"נ החוצה למקום אחר, וכתב שם החת"ס דאף שאין ספר שו"ת מהר"ם פדואה תחת ידו, לפי זכרוננו כך מפורש שם, וכדברי החת"ס כתב גם בשו"ת דברי חיים ח"ב או"ח סי' י"ג – י"ז עי"ש.

אמנם אף דבאמת מיירי התם בשאלה אם מותר להוציא ריהוט ביהכ"נ ולהעבירו לביהכ"נ אחר דאדם שהיה בית הכנסת בביתו צוה לפני מותו להעביר כל שבתוכו לבית הכנסת הגדול שבעיר ועל שאלה זו נסובים דבריו ומ"מ כתב בתו"ד "דיש לומר דאסור לנתוץ דוקא דבר מחובר כמו לנתוץ אבן מן המזבח שמחובר הוא" ומלשון זה משמע דאכן נקט דאין איסור אלא במה שמחובר כמו במזבח ולא בתלוש, אמנם אפשר בכונתו דאין איסור אלא לפרק דברים מחוברים דזה נחשב שבירה וכמו

שבירת הלוחות

"לנתוץ אבן מן המזבח שמחובר הוא" דהיינו שהאבן מחובר למזבח וכך משמע קצת בהבנת החת"ס בשו"ת חו"מ שם ועדיין צ"ע בזה.

ד

והנה יש להעיר בדברי הרמב"ם דהשורף עצי הקדש לוקה משום דכתיב ואשיריהם תשרפון באש וכתיב לא תעשון כן לה' אלקיכם ולכאורה צ"ע דמחיקת ה' הוי היפוך גמור של "ואבדתם שמם" וכן נתיצת אבני המזבח הוי היפוך מצות "את מזבחותם תתוצון" אבל השורף עצי הקדש אינו כלל היפוך מצות שריפת האשירה דאשירה גופה עבו"ז היא ומה זה ענין לחפצי הקדש, ונראה לכאורה דאין כונת הרמב"ם לעצים של הקדש המיועדים למזבח אלא לעצי בנין דמשכן וכליו דהיינו עצי הקדש, וכ"מ לכאורה בדברי הרמב"ם בפ"ט מסנהדרין הלכה ד' (ל"ת י"ח) "השורף עץ מן המקדש", ודו"ק.

יישר כחך ששברת

יישר כחך ששברת

"ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחלת ויחר אף משה וישלך מידו את הלחת וישבר אתם תחת ההר" (ל"ב ב י"ט).

"ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל" (דברים ל"ד י"ב).

"לעיני כל ישראל – שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר (דברים ט' י"ז) ואשברם לעיניכם, והסכימה דעת הקדוש ברוך הוא לדעתו, שנאמר (שמות ל"ד ע"א) אשר שברת, יישר כחך ששברת" (רש"י שם).

הרבה קולמוסים נשתברו בביאור שבירת הלוחות ע"י משה רבינו ושגב עניינה. אמרו חז"ל (שבת פ"ז ע"א) שהסכים הקב"ה על דעתו של משה עד שאמר לו הקב"ה יישר כחך ששברת. הרי שמשה השיג ברוח קדשו דעת עליון ומילא רצונו.

ונראה בזה עפ"י המבואר בעבו"ז ב' ע"ב עה"פ "הופיע בהר פארן, ה' מסיני בא וזרח משעיר למו' א"ר יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קיבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה". ומאמר זה נותן פתחון פה לטועים לומר שהקב"ה שקורא הדורות מראש לא הועיד את תורתנו הקדושה דוקא לישראל, והרי מתחילה חיזר אצל כל אומה ולשון כדי שיקבלוה ורק לבסוף כשלא קיבלוה בא אצל ישראל, ואילו אומה אחרת היתה מקבלת את התורה לא היתה ניתנת לישראל.

ובאמת מחשבת פיגול היא זו דפשוט וברור שהתורה יועדה לישראל עוד לפני בריאת העולם, והלא אנו אומרים בתפילותינו "אתה בחרתנו מכל העמים", וכך בברכת התורה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", וכמו שאמרו "בראשית ברא, בשביל תורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתה" (ב"ר א' א').

יישר כחך ששברת

ולא חיזר הקב"ה אצל שאר האומות אלא בידעו שהם לא יקבלוה ולמנוע מהם פתחון פה לעתיד לבא לטעון שאף הם היו מקבלין אותה לו ניתן בידם, אך ברור כשמש שהתורה וישראל כרוכים ירדו מן השמים. וכך אמרו (זוה"ק ויקרא ע"ג ע"ב) "קוב"ה ואורייתא וישראל חד".

וכך אמרו חז"ל (פסחים פ"ז ע"א) דכאשר "אמר הקב"ה להושע 'בניך חטאו' היה לו לומר בניך הם, בני חנוניך הם בני אברהם יצחק ויעקב. לא דיו שלא אמר כך, אלא אמר לפניו רבש"ע כל העולם שלך היא העבירים באומה אחרת". והקב"ה הקפיד על הנביא הושע ואמר לקחת את גומר בת דבלים הזונה ולהוליד בנים, ושוב אמר לו "בדול עצמך ממנה". והושע זעק יש לי בנים ממנה ואין אני יכול להוציאה, וא"ל הקב"ה "ומה אתה שאשתך זונה ובניך בני זנונים ואין אתה יודע אם שלך הם או של אחרים הן. ישראל בני בחוני בני אברהם יצחק ויעקב... ואתה אומר העבירים באומה אחרת".

לעולם אין הקב"ה מעבירים באומה אחרת, שהרי בני אברהם יצחק ויעקב אנחנו, ובשבילנו נברא העולם.

וזה היה עומק כונתו של משה רבינו בשבירת הלוחות, כלומר אם אין ישראל ראויים לקבלת התורה, אין זולתם. אם אין ישראל אין תורה. ואם סרחו ישראל עד שאינם ראויים לקבל את לוחות הברית, אין חפץ בלוחות אלה ויש לשברם. ובכך קבע משה רבינו ע"ה קבל עם ועולם שהתורה לישראל וישראל לתורה ואין חלק לזר עמנו, והסכימה דעתו לדעת המקום.

וכל כך גדול ענין נשגב זה עד שקבע לו הקב"ה מקום בפסוק האחרון בתורת משה "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל". וברש"י "שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם שנאמר ואשברם לעיניכם והסכימה דעת הקב"ה לדעתו שנאמר אשר שברת יישר כחך ששברת".

נר זיכרון

לעילוי נשמת

הרה"ח משה בן
מוה"ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

מרת מלכה מחלה בת
הר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' אייר תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידנו עוז
הר"ר דוד הגר הי"ו
לום אנג'לס

